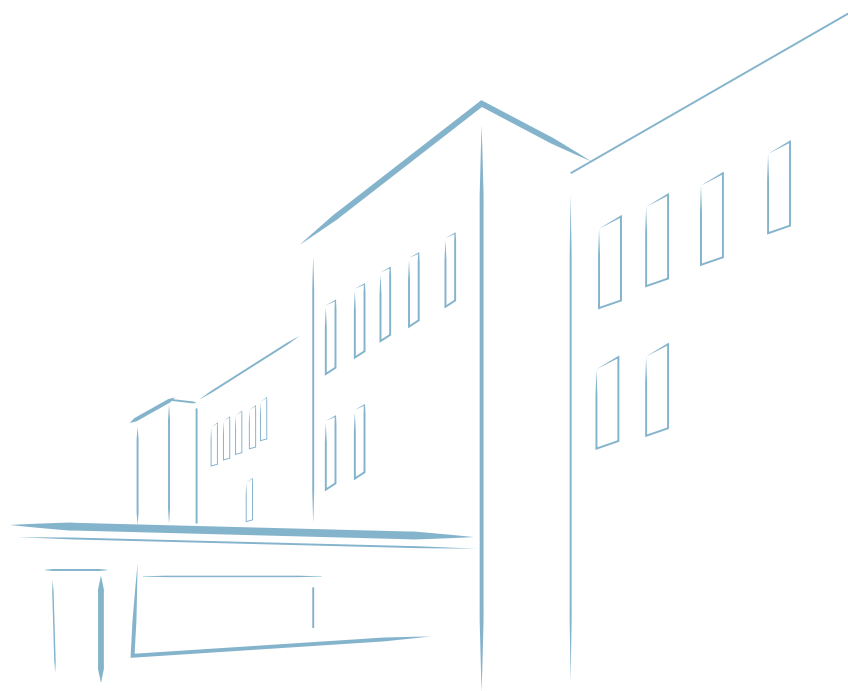

OPŠTA PRAVILA PONAŠANJA I UPUTSTVO ZA RAD STUDENATA

U AMBULANTI/STACIONARU
/VEŽBAONICAMA KLINIKA
(A/S/V)

U VEŽBAONICAMA
I LABORATORIJAMA
(L/V) FVM

OPŠTA PRAVILA PONAŠANJA I UPUTSTVO ZA RAD STUDENATA

U AMBULANTI/STACIONARU /VEŽBAONICAMA KLINIKA

Osnovna oprema/sredstva za bezbednost pri radu u ambulanti/stacionaru/vežbaonici (A/S/V)

1. Zaštitno radno odelo (mantil ili radne bluze i pantalone, kecelja);
2. Zaštitna obuća (obuća koja se koristi isključivo na radnom mestu, kloppe, nazuvice za obuću ili čizme);
3. Zaštitne rukavice;
4. Maske i kape;
5. Zaštitne naočare;
6. Sapun, ubrusi i dezinfekciono sredstvo;
7. Komplet prve pomoći u kome su svi proizvodi u označenom roku upotrebe i postavljeni na vidno mesto.

MERE BEZBEDNOSTI

Lična zaštita

1. Preporučuje se vakcinacija studenata protiv besnila

2. U **A/S/V** se mora nositi odgovarajuća odeća:
bolničari – bolničko radno odelo;
veterinari – veterinarska uniforma (mantil ili radno odelo);
studenti – veterinarska uniforma (mantil ili radno odelo).

3. Prilikom rada sa rendgen aparatom ili boravka u rendgen sali, neophodno je nošenje olovne kecelje (debljine najmanje 0,25 mm Pb);
olovnog štitnika za vrat (debljine najmanje 0,25 mm Pb);
olovne zaštite za gonade (debljine najmanje 0,5 mm Pb).

4. Nije dozvoljeno nošenje obuće otvorenih prstiju u **A/S/V**.

5. Zaštitna odeća i obuća ne sme se koristiti izvan radnog mesta.

6. Pranje ruku je obavezno:
pre i posle svakog rada sa pacijentom;
nakon kontakta sa krvlju, telesnim izlučevinama, sekretima i ostalim potencijalno kontaminiranim materijama, bez obzira na to da li su rukavice nošene ili ne;
odmah nakon skidanja rukavica;
nakon čišćenja i pranja kaveza, stolova ili podova;
pre svake pauze ili napuštanja radnog mesta;
pre i posle korišćenja toaleta.

7. Svim potencijalno opasnim životinjama mora se staviti brnjica, ili se moraju sedirati/anestezirati.

8. Pri rukovanju oštrim predmetima obavezno je nošenje zaštitnih rukavica za jednokratnu upotrebu.

9. Svaki student mora biti svestan mogućih opasnosti vezanih za rad sa injekcionim iglama i intravenskim kanilama.

10. Obavezno je nošenje zaštitnih rukavica i maske prilikom: kontakta sa životinjom ili životinjskim izlučevinama; rada sa pacijentima sumnjivim na zaraznu bolest ili zoonozu; rukovanja infektivnim materijalom (krv, telesne tečnosti, tkiva).

Procedure

1. Zabranjen je ulazak u **A/S/V** bez odobrenja odgovornog lica.

2. U prostoru **A/S/V** zabranjeno je konzumiranje hrane i pića.

3. Zabranjeno je nedisciplinovano ponašanje u **A/S/V** (trčanje, glasan razgovor, ometanje drugih itd).

4. Uputstvo za pranje ruku:

Nakvasiti toplom vodom šake i podlaktice;

U šaku sipati tečni sapun (3-5 ml ili količinu koja se dobija nakon 1-2 pritiska dispenzera);

Trljati obe strane šake, između prstiju, ispod noktiju i iznad zgloba 10-30 sekundi;

Dobro isprati ruke toplom vodom;
Osušiti ruke papirnatim ubrusima ili sušilicom;
U šaku sipati malu količinu dezinfekcionog sredstva;
Utrljati dezinfekciono sredstvo na vrhove prstiju, između prstiju i ostatak ruke, pa ponoviti postupak i na suprotnoj ruci;
Ruke žustro trljati sve dok se dezinficijens ne osuši.

5. Dezinfekciju/sterilizaciju instrumenata treba uraditi nakon rada na svakom pojedinom pacijentu.

6. Priprema lekova za korišćenje u terapiji zadatak je isključivo veterinara.

7. Svi lekovi za injekcionu upotrebu smatraju se jednokratno primenljivim, osim u slučajevima kada je proizvođač u uputstvu za upotrebu leka naveo drugačije.

8. Lekovi za višekratnu upotrebu moraju se skladištiti prema uputstvu proizvođača.
Pre upotrebe leka veterinar je dužan proveriti njegov rok trajanja.

9. Svi lekovi se čuvaju u skladištu za lekove, odnosno u odgovarajućim fiokama, ormarima i frižiderima ambulate.

10. Narkotici i sredstva za eutanaziju čuvaju se odvojeno od ostalih, u zaključanom sefu ili fioci.

11. Zaposleni/student mora biti svestan da su lekovi koji se koriste u veterinarskoj medicini potencijalno toksični za čoveka, te se pri radu sa njima moraju koristiti zaštitne rukavice za jednokratnu upotrebu.

12. Neupotrebljeni ostaci lekova i ambalaža se nakon upotrebe moraju neškodljivo ukloniti.

13. U stacionaru većine klinika zabranjen je boravak vlasnika. Takođe je zabranjeno ostavljanje igraćaka, hrane i drugih ličnih predmeta životinje u kavezu.

14. Pri radu u stacionaru potrebno je koristiti i oznake sa važnim informacijama, poput „sumnja na zaraznu bolest“, „životinja grize!“, „ništa na usta“ i sl.

15. Potrebno je sprovesti temeljno čišćenje i dezinfekciju kaveza posle svakog pacijenta. Po otpuštanju pacijenta iz kaveza neophodno je na kavez staviti oznaku „DEZINFIKOVATI“.

16. Čišćenje i dezinfekcija kaveza i bokseva sprovodi se uz upotrebu zaštitnih rukavica za jednokratnu upotrebu.

17. Zaštitna odeća koja se koristi pri radu sa malim životinjama u ambulanti ne sme se koristiti za rad sa velikim životinjama.

18. Osoblje fakulteta i studenti koji su u kontaktu sa biološkim agensima moraju održavati kratke nokte. Zabranjeno je nošenje nakita na rukama, zbog smanjenja mogućnosti kontaminacije i boljeg pranja ruku.

OPŠTA PRAVILA PONAŠANJA U ŠTALAMA KLINIKA I NASTAVNIH BAZA

Osnovna oprema/sredstva za bezbednost pri radu

ISTO KAO A/S/V+

MERE BEZBEDNOSTI

Lična zaštita
ISTO KAO A/S/V

Procedure

ISTO KAO A/S/V+

1. Zaštitna odeća i obuća koje se koriste pri radu sa velikim životinjama u štali ne smeju se koristiti za rad sa malim životinjama.
2. Zaštitna odeća i obuća ne smeju se koristiti van radnog mesta.
3. Pre izlaska iz štale i/ili prelaska u drugu štalu obuću je potrebno oprati i dezinfikovati.

4. Pri svakom kontaktu sa životinjom ili životinjskim izlučevinama svaki zaposleni/student mora imati zaštitne rukavice za jednokratnu upotrebu, a u zavisnosti od prirode bolesti i zaštitnu masku i zaštitne naočare.
5. Prilikom rada sa pacijentima sumnjivim na zaraznu bolest ili zoonozu obavezno je nositi zaštitne rukavice i masku.
6. Prilikom rada sa zaraznim materijalom (krv, telesne tečnosti) koji je podložan prosipanju i prskanju, obavezno je nositi zaštitne rukavice, masku i naočare.
7. Pri izvođenju rektalne eksploracije potrebno je imati i zaštitnu kecelju i koristiti dodatno jednokratne rukavice za rektalni pregled.
8. Svi klinički zahvati se moraju obavljati u stojnici, osim onih koje nije moguće sprovesti u stojnici, ali je pritom potrebno životinju primereno smiriti kako bi se uklonila opasnost povrede zaposlenih (sedacija/anestezija).

OPŠTA PRAVILA PONAŠANJA U KLANICI/MLEKARI (K/M)

Osnovna oprema/sredstva za bezbednost pri radu u klanici/mlekari
ISTO KAO KOD A/S/V

MERE BEZBEDNOSTI

Lična zaštita
ISTO KAO KOD A/S/V +

1. Pri rukovanju oštrim predmetima obavezno je nošenje zaštitnih rukavica za jednokratnu upotrebu.
2. Svaki student mora biti svestan mogućih opasnosti vezanih za rad sa oštrim predmetima.

Procedure
ISTO KAO KOD A/S/V +

1. Studenti koji ulaze u prostor K/M moraju biti zdravi. Naročito ne smeju da boluju od bolesti prenosivih hranom, respiratornih infekcija (kijanje, kašalj), ne smeju da imaju vidno inficirane povrede kože (posekotine, opekotine i dr.), odnosno njihova lična higijena, zdravstveni status i ponašanje ne sme uticati na higijenu objekta i bezbednost hrane.
2. U K/M se mora nositi odgovarajuća čista radna odeća i obuća da bi se sprečila kontaminacija hrane.

UPUTSTVO ZA RAD STUDENATA U
VEŽBAONICAMA
I LABORATORIJAMA
(L/V) FVM

OSNOVNA OPREMA/SREDSTVA ZA BEZBEDNOST PRI RADU U VEŽBAONICI/LABORATORIJI

1. Zaštitni mantil;
2. Zaštitne rukavice i naočare;
3. Propipete i automatske pipete;
4. Sapun i ubrusi;
5. Komplet prve pomoći u kome su svi proizvodi sa napisanim rokom upotrebe, a koji mora stajati na istaknutom, označenom mestu.

MERE BEZBEDNOSTI

Lična zaštita

1. U **L/V** se mora nositi zaštitni mantil odgovarajuće dužine.
2. Nije dozvoljeno nošenje obuće otvorenih prstiju u **L/V**.
3. Nije dozvoljeno unošenje i konzumiranje jela i pića u **L/V**.
4. Zabranjeno je nedisciplinovano ponašanje u **L/V** (trčanje kroz L/V, sedenje na stolovima, glasan razgovor, ometanje drugih studenata i/ili nastavnika i saradnika itd).
5. Tokom rada u **L/V** moraju biti prisutne najmanje dve osobe.
6. Dugu kosu treba vezati i skinuti nakit sa ruku.
7. Zaštitne rukavice i naočare moraju se nositi tokom svih procedura koje mogu da uključe direktni/slučajni kontakt s hemikalijama.
8. Tokom rada ne dodirivati oči, nos i usta.
9. Nakon upotrebe, rukavice treba skinuti i oprati ruke vodom i sapunom.
10. Nakon izvođenja eksperimenta ruke oprati vodom i sapunom i dezinfikovati.
11. Slomljeno staklo, porcelan i drugi čvrst otpadni materijal ne sme se sakupljati rukama, već treba pozvati tehničara/spremačicu da ga pokupi i odložiti u kutije/kontejnere posebno pripremljene za tu svrhu, odvojeno od papira i mekog otpada.

Procedure

1. Samo ovlašćene osobe mogu imati pristup prostoru **laboratorije/vežbaonice (L/V)**.
2. Nije dozvoljeno uvođenje stranih osoba bez odobrenja odgovornog lica.
3. Ulazak studenata u L/V moguć je samo uz prisustvo odgovornog lica.
4. Pre ulaska u L/V lične stvari (kapute, tašne, knjige, itd) odložiti na za to predviđeno mesto.
5. Na radnom mestu u L/V dozvoljeno je da se nalaze isključivo predmeti neophodni za praktični rad (praktikum, sveska, pribor za pisanje).
6. Tokom rada vrata i prozore laboratorije treba držati zatvorene.
7. Pre početka rada, detaljno proučiti postupak i uputstvo za izvođenje eksperimenta sa merama opreza koje se moraju preduzeti radi vlastite bezbednosti, kao i bezbednosti svih prisutnih.
8. Ukoliko postoje bilo kakve nejasnoće ili nesigurnosti u izvođenju eksperimenta, pažljivije pročitati uputstva i postupke ili zamoliti odgovorno lice da razjasni nedoumice.
9. Pridržavati se opštih pravila ponašanja u laboratoriji (oprezno i pažljivo rukovati hemikalijama - poznavati odgovarajuće mere zaštite pri izlaganju sledećim vrstama opasnih hemikalija: zapaljivim, korozivnim, otrovnim i kancerogenim).
10. Strogo se pridržavati pravila tehnika rada sa biološkim materijalom.
11. Nije dozvoljeno nepažljivo i neodgovorno izvođenje eksperimenata.

12. Nije dozvoljeno izvođenje neautorizovanih eksperimenata.
13. Ne stavljati upotrebljene instrumente i stakleni materijal (pipete, mikroskopske pločice i ljustice) na radnu površinu, već u pripremljene i označene posude sa dezinfekcionim sredstvom.
14. Nije dozvoljeno nepažljivo i neodgovorno rukovanje instrumentima i laboratorijskom opremom.
15. Nije dozvoljeno namerno oštećenje laboratorijskog posuđa i inventara.
16. Nije dozvoljeno skidanje i premeštanje oznaka ili upozorenja, bez dozvole asistenta/odgovorne osobe.
17. Nije dozvoljeno popravljanje neispravne opreme, naročito električne.
18. Svako prosipanje hemikalija, incidenti i izlaganje toksičnim hemikalijama moraju se prijaviti odgovornom licu. O svim incidentima treba voditi pisanu dokumentaciju.
19. Nije dozvoljeno namerno skrivanje ili neprijavlivanje nastalih šteta ili primećenih neispravnosti.
20. Neophodno je strogo se pridržavati pisanih procedura za tretman svih prosutih hemikalija.
21. Nije dozvoljeno udisanje, mirisanje i konzumiranje hemikalija.
22. Ne prenositi hemikalije u otvorenim bocama.
23. Zatvarati boce i epruvete nakon korišćenja.

24. Pipetiranje ustima je strogo zabranjeno.

Za pipetiranje koristiti propipetu i/ili automatsku pipetu.

25. Sve eksperimente izvoditi uz maksimalno smanjenje kontaminacije radnih površina i emisiju štetnih materija u radnu atmosferu.

26. Sve mikrobiološke tehnike rada moraju se odvijati u neposrednoj blizini plamenika.

27. Tokom rada, eze sterilisati zagrevanjem nad plamenom do usijanja pre i nakon uzimanja biološkog materijala.

28. Otvore staklenih epruveta i erlenmajera prevući preko plamena radi sterilizacije pre svake manipulacije biološkim materijalom.

29. U toku eksperimentalnog rada nikada ne ostavljati plamenik bez nadzora.

30. Nakon završetka eksperimenta, sva grejna tela moraju se ugasiti.

31. Nikada ne bacati u slivnik preostale rastvarače, kiseline, baze, reakcione smeše i preostale čvrste supstancije, već u za to predviđene sudove. Ukoliko se radi sa razblaženim rastvorima, preostali rastvori mogu se izliti u slivnik uz jak mlaz vode.

32. Neupotrebljene mikrobiološke podloge moraju stajati na vidljivom mestu radnog stola i ne smeju se koristiti bez dozvole asistenta/odgovorne osobe.

33. Ostatke **biološkog materijala** odložiti u za to predviđene kontejnere za biološki otpad – specijalno obeležene plastične kantice žute boje.

34. Najstrože je zabranjeno baciti **biološki materijal** kao otpad u kontejner ili kanalizaciju.

35. Radne površine nakon završenog eksperimenta u mikrobiološkoj laboratoriji dezinfikovati 70% alkoholom.

36. Pažljivo očistiti okulare i objektivne mikroskopa (naročito imerzioni objektiv).

37. Radno mesto nakon završenih vežbi ostaviti čisto i sređeno.

38. Uvek dodavati koncentrovanije rastvore u razblaženije, tj. **kiselinu u vodu (KUV)**, **a nikada vodu u kiselinu (ne VUK)**.

Postupanje sa prosutim hemikalijama

1. U slučaju prosipanja hemikalija ili izlaganja njihovom štetnom uticaju, obavezno odmah obavestiti asistenta/profesora.
2. Evakuisati kontaminiranu oblast i sprečiti dalje izlaganje.
3. Odmah izvršiti dekontaminaciju očiju i kože izloženih osoba.
4. Omogućiti prvu pomoć i medicinsko zbrinjavanje.
5. Obavestiti odgovorno lice koje treba da koordinira neophodne akcije.
6. Odrediti prirodu prosute hemikalije (po mogućstvu na osnovu bezbednosnog lista).
7. Ograničiti dalje širenje prosute hemikalije.
8. Dekontaminirati (fizički i/ili hemijski) prosute hemikalije i kontaminirani materijal.
9. Sakupiti sav prosuti dekontaminirani i kontaminirani (predmete upotrebljene za čišćenje) materijal i odložiti ga u odgovarajuće vreće ili kontejnere.
10. Dekontaminirati prostor brisanjem krpama (krpu treba menjati pri svakom stepenu dekontaminacije). U slučaju prosutog tečnog materijala upotrebiti suve krpe, a za čvrsti materijal upotrebiti tkanine natopljene vodom, razblaženom kiselinom ili bazom po potrebi. Nakon toga, površinu isprati vodom, a krpe odložiti na bezbedan način.
11. Dekontaminirati sva korišćena sredstva.
12. Ukloniti zaštitnu odeću, obuću, rukavice i sredstva za zaštitu očiju i lica, i dekontaminirati ih.

OSNOVNI POSTUPCI NAKON AKUTNOG IZLAGANJA HEMIKALIJAMA

1. U slučaju kontakta hemikalije sa kožom, postupiti u skladu sa uputstvom na etiketi i/ili bezbednosnom listu. Ukoliko nema dostupnih uputstava, kožu dobro ispirati mlazom vode i sapunom oko 15 minuta. Kontaminiranu odeću skinuti. Potražiti savet lekara.
2. U slučaju kontakta hemikalije sa očima, postupiti u skladu sa uputstvom na etiketi i/ili bezbednosnom listu. Ukoliko nema dostupnih uputstava: ako se koriste sočiva neophodno ih je najpre ukloniti, a nakon toga obilno ispirati oči vodom (najmanje 15 min). Obavezno se obratiti nadležnoj medicinskoj ustanovi.
3. U slučaju udisanja hemikalije, postupiti u skladu sa uputstvom na etiketi i/ili bezbednosnom listu. Ukoliko nema dostupnih uputstava: izvesti/izneti osobu iz kontaminirane atmosfere, a ukoliko dođe do prestanka disanja primeniti veštačko disanje. Obavezno se obratiti nadležnoj medicinskoj ustanovi.
4. U slučaju gutanja hemikalije, ne izazivati povraćanje. Obavezno se obratiti Centru za kontrolu trovanja, a postupiti po uputstvu sa etikete/ bezbednosnog lista.
5. Ukoliko je potrebno, u svim navedenim slučajevima za detaljnija uputstva obratiti se

**Centru za kontrolu trovanja, VMA,
Beograd (tel. +381 11 3608 440).**

Fakultet veterinarske medicine © 2020
Bulevar oslobođenja 18, 11000 Beograd, Srbija